

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИЗНАЧЕННЯ ФІСКАЛЬНОГО ПРОСТОРУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

©2019 КВАСНІЙ О. Р.

УДК 336.14.352
JEL: H39; O23; R51

Квасній О. Р. Теоретичні основи визначення фіскального простору територіальних громад в умовах децентралізації

У статті здійснено критичний аналіз наукових дефініцій фіскального простору як економічної категорії. Систематизовано підходи до трактування поняття «фіскальний простір», виділено ресурсно-видатковий, цільовий, кількісний і результатний підходи. Обґрунтовано суть, переваги та недоліки кожного з них. Доведено необхідність та актуальність перенесення поняття «фіскальний простір» на місцевий рівень, що пов'язано з реформуванням міжбюджетних відносин, фінансовою децентралізацією, формуванням об'єднаних територіальних громад і потребою забезпечення їх спроможності. Запропоновано авторське визначення фіскального простору територіальної громади, а саме: сукупність економічних процесів та фінансових взаємодій суб'єктів економіки громади, локалізованих в її межах, які стали результатом провадження активної фіскальної політики щодо нарощення податкового потенціалу території та посилення цільової орієнтації видатків місцевого бюджету, спрямованої на підвищення життєдіяльності територіальної громади та рівня її фінансової спроможності. Виділено основні ознаки фіскального простору територіальної громади та властивості фіскального простору як економічної системи. Визначено, що фіскальний простір формується за рахунок трьох елементів публічних фінансів: доходів бюджету, видатків та боргу. Аргументовано доцільність розгляду фіскального простору територіальної громади як сукупності податкового потенціалу та потенціалу скорочення видатків без шкоди суспільним інтересам з метою посилення їх цільової орієнтації.

Ключові слова: фіскальний простір, територіальна громада, податковий потенціал, видатки бюджету, децентралізація.

DOI:

Рис.: 1. Табл.: 1. Бібл.: 21.

Квасній Оксана Романівна – аспірантка, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка (вул. Івана Франка, 24, Дрогобич, 82100, Україна)

E-mail: pelechata@meta.ua

УДК 336.14.352
JEL: H39; O23; R51

UDC 336.14.352
JEL: H39; O23; R51

Квасний О. Р. Теоретические основы определения фискального пространства территориальных общин в условиях децентрализации
В статье осуществлен критический анализ научных дефиниций фискального пространства как экономической категории. Систематизированы подходы к трактовке понятия «фискальное пространство», выделены ресурсно-расходный, целевой, количественный и результативный подходы. Обоснованы суть, преимущества и недостатки каждого из них. Доказана необходимость и актуальность переноса понятие «фискальное пространство» на местный уровень, что связано с реформированием межбюджетных отношений, финансовой децентрализацией, формированием объединенных территориальных общин и необходимостью обеспечения их способности функционировать. Предложено авторское определение фискального пространства территориальной общины, а именно: совокупность экономических процессов и финансовых взаимодействий субъектов экономики общины, локализованных в её пределах, которые стали результатом проведения активной фискальной политики по наращиванию налогового потенциала территории и усилению целевой ориентации расходов местного бюджета, направленной на повышение жизнедеятельности территориальной общины и уровня её финансовой состоятельности. Выделены основные признаки фискального пространства территориальной общины и свойства фискального пространства как экономической системы. Определено, что фискальное пространство формируется за счет трех элементов публичных финансов: доходов бюджета, расходов и долга. Аргументирована целесообразность рассмотрения фискального пространства территориальной общины как совокупности налогового потенциала и потенциала сокращения расходов без ущерба общественным интересам с целью усиления их целевой ориентации.

Ключевые слова: фискальное пространство, территориальная община, налоговый потенциал, расходы бюджета, децентрализация.

Рис.: 1. Табл.: 1. Библ.: 21.

Квасний Оксана Романівна – аспірантка, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка (ул. Івана Франка, 24, Дрогобич, 82100, Україна)
E-mail: pelechata@meta.ua

Kvasnii O. R. The Theoretical Bases for Determining the Fiscal Space of Territorial Communities in a Decentralized Environment

The article carries out a critical analysis of the scientific definitions of the fiscal space as an economic category. The approaches to interpretation of the concept of «fiscal space» are systematized; the resource-expenditure, targeted, quantitative and effective approaches are allocated. The essence, advantages and disadvantages of each of these approaches are substantiated. The necessity and relevance of transferring the concept of «fiscal space» to the local level is proved, which is connected with the reform of inter-budgetary relations, financial decentralization, formation of united territorial communities, and necessity for ensuring their ability to function. The author's own definition of the fiscal space of territorial community is proposed as a totality of economic processes and financial interactions of the community's economic entities, localized within its limits, which are the result of an active fiscal policy to increase the tax potential of the territory and strengthen the target orientation of the local budget expenditures aimed at improving the life of the territorial community and its level of financial viability. The main features of the fiscal space of territorial community and the properties of fiscal space as an economic system are allocated. It is defined that the fiscal space is formed by three elements of public finance: budget revenues, expenses, and debt. It is argued that the fiscal space of the territorial community is feasibly to consider as a combination of the tax potential and the potential for costs reduction without compromising the public interest in order to strengthen their target orientation.

Keywords: fiscal space, territorial community, tax potential, budget expenditures, decentralization.

Fig.: 1. Tabl.: 1. Bibl.: 21.

Kvasnii Oksana R. – Postgraduate Student, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University (24 Ivana Franka Str., Drohobych, 82100, Ukraine)
E-mail: pelechata@meta.ua

Адміністративно-фінансова децентралізація, яка сьогодні триває в Україні, спрямована на досягнення спроможності сформованих об'єднаних територіальних громад (ОТГ) і забезпечення їх фінансової самодостатності за рахунок переданих на місцевий рівень повноважень і ресурсів. Це підвищує відповідальність органів місцевого самоврядування за розвиток території та стимулює їх до ефективного використання наявних ресурсів та нарощення ендogenous потенціалу. Проте, враховуючи порівняно невеликий строк функціонування ОТГ в Україні та розвиток місцевого самоврядування впродовж періоду незалежності в умовах повної централізації ресурсів і повноважень, існує ризик неспроможності з боку органів самоврядування провести ефективний комплексний аналіз можливостей і ресурсів та застосувати системний підхід до розвитку території. З огляду на це, питання виявлення особливостей формування та напрямів розширення фіскального простору ОТГ є особливо актуальним, оскільки безпосередньо спрямоване на нівелювання такої загрози та сприяння ефективному розвитку територіальних громад.

Питанням формування та розвитку фіскального простору на рівні держави або навіть регіонів займалася значна кількість науковців, зокрема А. Гош, Д. Кім, Т. Лейн, Е. Мендоза, Р. Рой, П. Хеллер та інші. В Україні цьому питанню присвятили свої дослідження Л. Алджієва, Є. Волковський, Т. Затонацька, Є. Кузькін, А. Крисоватий, О. Сидорович, Л. Тарангул, М. Хом'як та інші. Разом із тим, у контексті перерозподілу повноважень та ресурсів на місцевий рівень важливим є визначення теоретичних засад фіскального простору територіальних громад.

Метою статті є визначення теоретико-методичних засад формування та розширення фіскального простору територіальних громад у контексті набуття органами самоврядування фактичної суб'єктності у фіскальній сфері.

Як зауважує Т. Єфименко, концепція фіскального простору (*fiscal space*) була розвинута на базі теоретичних досліджень за вимогами практики, зокрема з метою розв'язання проблем бюджетного дефіциту та нестачі фінансових ресурсів для економічного розвитку [4]. Цьому питанню в останні десятиліття присвячено багато науково-практичних досліджень, зокрема: звіт Світового банку в контексті огляду державних фінансів в Україні [7]; доповідь ЄБРР стосовно впливу фіскального простору на економічне зростання в державах Центральної та Східної Європи [14]; дослідження Світового банку щодо особливостей розвитку фіскального простору у країнах Азії [15], Західної та Центральної Африки [18], Південної Америки [16], держав з високорозвинутою економікою [17].

Проте єдиного узгодженого підходу до теоретичного осмислення поняття «фіскальний простір», визначення його економічної природи та складових

серед науковців немає. Тому першочерговим у контексті цього дослідження є аналіз наукових підходів до трактування категорії, виявлення закономірностей та адаптація до умов розвитку територіальних громад під впливом децентралізаційних процесів.

Найчастіше категорія «фіскальний простір» зустрічається в ході наукових дискусій у сфері макроекономічної політики стосовно спроможності влади до фінансового забезпечення соціально-економічного розвитку держави, обслуговування боргових зобов'язань та досягнення власної платоспроможності. Проте, зважаючи на численні напрацювання іноземних і вітчизняних учених, можна зауважити різносторонність наукових підходів до трактування поняття та акцент на різних аспектах фіскального простору.

Уході систематизації наукових думок щодо трактування поняття Т. Затонацькою та О. Ткаченком було виділено п'ять підходів до визначення дефініції: цільовий, ресурсний, кількісний, витратний і результативний [3]. Натомість Є. Кузькін пропонує об'єднати ресурсний і витратний підходи, оскільки вони виступають частинами цілого, акцентуючи на додаткових можливостях влади стимулювати економічний розвиток (у першому випадку – за рахунок додаткових можливостей нарощення ресурсного забезпечення, у другому – за рахунок можливості здійснення додаткових витрат); отже, він виділяє такі підходи:

- ✦ ресурсно-видатковий;
- ✦ бюджетний (кількісний);
- ✦ результативний;
- ✦ цільовий [5].

Разом із тим, автор зауважує наявність спільної ознаки запропонованих наукових підходів, а саме: тісний зв'язок процесів формування та розширення фіскального простору з «фундаментальними закономірностями просторової побудови адміністративно-територіального устрою та фінансового механізму функціонування держави» [6].

Систематизацію підходів до визначення суті фіскального простору наведено в *табл. 1*. Найбільшого розвитку набув ресурсний підхід. Так, один з основоположників концепції П. Хеллер визначає фіскальний простір як міру доступності бюджетних дій, що дозволяють уряду знаходити ресурси для досягнення бажаних цілей без будь-якої шкоди стійкості урядової фінансової позиції [19], наголошуючи на можливості «маневру» з огляду на збереження стійкості фінансової позиції, яка визначається імовірністю дефолту та обсягом боргу. Науковець пов'язує поняття фіскального простору з концепцією фінансової стійкості, акцентуючи на спроможності уряду забезпечувати фінансування поставлених завдань, обслуговувати боргові зобов'язання та підтвердити платоспроможність.

При цьому, вчений підкреслює, що дослідження фіскального простору вимагає оцінки внутрішніх

Систематизація наукових підходів до трактування поняття «фіскальний простір»

Підхід	Суть підходу	Переваги	Недоліки	Представники
1	2	3	4	5
Ресурсно-видатковий	У межах цього підходу акцент робиться на створенні ресурсної бази для фінансування потреб	Ґрунтується на досягненні збалансованості видатків та акумульованих ресурсів. Акцент зроблено на питанні ідентифікації джерел мобілізації ресурсів та ефективності їх використання	У контексті застосованого підходу увага не приділяється питанню формування та розширення фіскального простору на довгострокову перспективу	J. D. Ostry, A. R. Gghosh, J. I. Kim, M. S. Quareshi, P. Heller, M. Brahmhbhatt, M. Zandi, X. Cheng, T. Packard, R. Roy, A. Heuty, E. Letouze, Т. Єфименко, Л. Перекрестова
Цільовий	Фіскальний простір трактується з позиції спроможності держави до реалізації поставлених цілей	Акцент зроблено на цільовому спрямуванні розвитку фіскального простору, що сприяє ефективному визначенню шляхів досягнення поставлених цілей	Недостатня увага приділяється питанню визначення джерел формування фіскального простору, зокрема щодо податкового потенціалу як фінансової основи досягнення поставлених цілей	P. Heller, J-F. Brun, G. Chambas, J-L. Combes, E. Дьякова, Л. Перекрестова
Кількісний	Фіскальний простір ототожнюють з конкретними кількісними індикаторами	Спрямований на комплексну діагностику фіскального простору в конкретних умовах з урахуванням інституціональних, соціально-економічних та інших передумов його формування	Застосування цього підходу передбачає передовсім кількісну характеристику фіскального простору та діагностику економічної ситуації за ретроспективними даними, без урахування перспективи розширення	A. Schick, J. D. Ostry, A. R. Gghosh, J. I. Kim, M. S. Quareshi
Результатний	Фінансовий простір розглядається як результат реалізації певної цілеспрямованої політики, функцій та повноважень	Наголошується на потребі активізації реформ і проведення змін заради досягнення сукупності цілей	Часова невизначеність реалізації реформ	P. Heller, R. Roy, A. Heuty, E. Letouze

Джерело: складено за [1–21].

макроекономічних умов розвитку держави, встановлення вихідної фіскальної позиції, аналізу структури доходів і видатків бюджету, структури боргу та акценту на особливостях зовнішнього економічного середовища.

Науковий колектив під керівництвом Р. Роя розглядає фіскальний простір у контексті ресурсного підходу, але з іншої позиції – як фінансові ресурси, доступні в результаті економіко-політичної діяльності органів влади щодо мобілізації ресурсів та проведення реформ, необхідних для забезпечення сприятливого врядування, розвитку інституційного та економічного середовища для реалізації визначених цілей [21]. Отже, ці науковці акцентують увагу на наявності різних способів розширення фіскального простору (через нарощення доходів, здійснення ефективних видатків, ведення ефективної боргової політики).

Серед вітчизняних учених цей підхід розвивають Є. Дьякова, Л. Перекрестова [13], Є. Волковський, М. Хом'як та інші. Серед іншого, вони звертаються до питання передумов формування джерел розширення фіскального простору, акцентуючи на кількісних параметрах і структурних пропорціях економіки, ефективності використання ресурсів та результативності їх нарощення. Так, Є. Волковський визначає, що територіальний фіскальний простір – це загальна сума фінансових ресурсів, фактично чи потенційно наявних у розпорядженні територіальних органів влади, які об'єктивно можуть бути використані ними для виконання своїх повноважень у межах існуючої моделі фіскального федералізму [2]. Він обґрунтовує кількісне визначення фіскального простору, до якого відносить бюджетний потенціал території, залучені кошти та фінансові

ресурси, вивільнені внаслідок ефективного використання бюджетного потенціалу.

Більш широко, в контексті просторово-процесного підходу, розглядають зазначену дефініцію А. Крисоватий та О. Сидорович, визначаючи фіскальний простір як похідну економічного простору, яка являє собою форму реалізації економічних явищ і процесів, що мають місце внаслідок існування певного типу взаємодій (специфічних форм зв'язків індивідів і їх груп з державою або державними інституціями з приводу створення, розподілу та перерозподілу доданої вартості, які реалізуються в межах інститутів оподаткування на певному рівні фіскального простору), які здійснюються відповідно до встановлених норм, «правил гри», статусних ролей та інтересів учасників [10]. У ході дослідження науковці розглядають фіскальний простір у двох ракурсах:

- ✦ *онтологічному* (як форму буття соціально організованої матерії, що відображає взаємодії між суб'єктами фіску);
- ✦ *субстанційному* (як єдиний багатовимірний простір, в якому функціонують суб'єкти та відбуваються фіскальні взаємодії).

Таким чином, А. Крисоватий та О. Сидорович основну увагу в питанні формування та розвитку фіскального простору відводять взаємодіям між суб'єктами фіску, виділяючи окремими елементами архітекτονіки фіскального простору поведінку таких суб'єктів та фінансові відносини між ними.

Значного поширення набував сьогодні також управлінський підхід до питання трактування фіскального простору. У своїх наукових роботах Т. Затонацька та О. Ткаченко [3], Т. Єфименко [4; 9] акцентують на фіскальному просторі як результаті реалізації державної політики щодо мобілізації фінансових ресурсів через здійснення численних заходів з метою стимулювання господарської активності та оптимізації витрат держави. На увагу заслуговує також позиція М. Хортон та А. Іванової [20], які розглядають фіскальний простір як «простір маневру» – множину можливих рішень у сфері формування доходів та здійснення витрат бюджету, які можуть бути реалізовані в умовах використання сформованого фінансового потенціалу в межах установлених умов і за умови підтримки фінансової стабільності держави.

У контексті проведеного аналізу наукових підходів до визначення фіскального простору Є. Кузькін робить висновок, що формування фіскального простору на макроекономічному рівні виступає вагомим важелем впливу як на територіальне розміщення продуктивних сил та розподіл населення, так і на рух фінансових та інвестиційних потоків у масштабах держави; а на регіональному рівні є передумовою здійснення ефективного вирівнювання фінансових диспропорцій та підвищення якості та рівня життя населення [6].

Вартий уваги підхід Л. Аджієвої, яка розглядає фіскальний простір як об'єкт бюджетно-податкової політики регіону, який являє собою можливий обсяг фінансових ресурсів, визначений, з одного боку, величиною бюджетно-податкового потенціалу, трансфертів і позик, з іншого – раціоналізацією бюджетних витрат [12]. Такого ж підходу дотримуються і Л. Тарангул і М. Хом'як [8], зауважуючи, що кількісно територіальний фіскальний простір включає в себе бюджетний потенціал території, залучені кошти (позики і трансферти), а також фінансові ресурси, вивільнені в результаті ефективного використання наявного бюджетного потенціалу.

У цьому контексті та на основі наукових напрацювань [5; 11] визначено ознаки, притаманні фіскальному простору територіальної громади (рис. 1).

Фіскальний простір формується за рахунок трьох елементів публічних фінансів: доходів бюджету, витрат та боргу [11]. У контексті дослідження підходів до оцінки цих складових фіскального простору варто акцентувати на визначенні таких з них:

- 1) податкового потенціалу;
- 2) рівня боргу, який не має негативного впливу на стійкість фіскальної політики та посилює ризики дефолту;
- 3) потенціалу скорочення витрат без шкоди суспільним інтересам з метою посилення їх цільової орієнтації.

ВИСНОВКИ

Як бачимо, питання теоретичного визначення фіскального простору серед науковців стосується переважно рівня держави або регіонів. Натомість в умовах децентралізації воно стає особливо актуальним у контексті дослідження розвитку об'єднаних територіальних громад. Зважаючи на суттєву обмеженість повноважень та ресурсів органів місцевого самоврядування внаслідок їх централізованого розподілу в період до початку реформування, питання формування та розширення фіскального простору територіальних громад не підіймалося.

Натомість у контексті реформування міжбюджетних відносин, фінансової децентралізації, формування ОТГ і досягнення їх спроможності ключовим стає не просто перерозподіл повноважень та ресурсів, а формування фіскального простору територіальних громад, адекватного за складністю проблемам і завданням розвитку територіальних громад і параметрам господарського комплексу на відповідній території. Проте набуття органами самоврядування фактичної суб'єктності у фіскальній сфері обмежується несформованістю теоретико-методичних засад формування та розширення фіскального простору територіальних громад, що пов'язане як із різноманітністю підходів до визначення сутності фіскального простору, так і з масштабом трансформаційних процесів у ході реформи децентралізації.

Рис. 1. Ознаки податкового потенціалу місцевого бюджету

Примітка: * – запропоновано автором.

Джерело: сформовано на основі [5; 11].

Зважаючи на суттєві напрацювання та в ході дослідження наукових підходів до трактування сутності фіскального простору, під фіскальним простором територіальної громади доцільно розуміти сукупність економічних процесів та фінансових взаємодій суб'єктів економіки громади, локалізованих в її межах, які стали результатом провадження активної фіскальної політики щодо нарощення податкового потенціалу території та посилення цільової орієнтації видатків з місцевого бюджету, спрямованої на підвищення життєдіяльності територіальної громади та рівня її фінансової спроможності. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Василевська Г. В. Структурні елементи формування організаційно-економічного механізму оптимального фіскального простору та їх взаємодія. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету*. 2018. Вип. 56. С. 145–149.
2. Волковський Є. І., Котіна Г. М., Степура М. М. Бюджетний потенціал та потенціал бюджету території: методичні аспекти. *Проблеми економіки*. 2014. № 4. С. 357–362.
3. Затонацька Т. Г., Ткаченко О. Є. Теоретична сутність та особливості формування фіскального простору. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія» Серія «Економіка»*. 2016. № 3. С. 119–125.

4. **Єфименко Т. І.** Фіскальний простір і стабілізація державних фінансів. *Фінанси України*. 2017. № 9. С. 7–28.
5. **Кузькін Є. Ю.** Теоретико-методологічне забезпечення розширення фіскального простору місцевого самоврядування в умовах фінансової децентралізації : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.08. Харків, 2019. 43 с.
6. **Кузькін Є. Ю.** Формування фіскального простору місцевого самоврядування в умовах децентралізації державних фінансів. *Проблеми економіки*. 2018. № 2. С. 328–334.
7. Створення фіскального простору для економічного зростання. Огляд державних фінансів України / Світовий банк. Підрозділ з питань подолання бідності та економічного розвитку. Регіон Європи і Середньої Азії. Звіт № 36671-UA. 2006. 14 вересня. 185 с.
8. **Тарангул Л. Л., Хом'як М. С.** Передумови та інструменти формування регіонального фіскального простору. *Економічний простір*. 2016. № 112. С. 87–99.
9. **Єфименко Т. І.** Фіскальний простір антикризового регулювання. Київ : ДННУ «Акад. фін. управління», 2012. 332 с.
10. Фіскальний простір сталого соціально-економічного розвитку держави : колективна монографія / за ред. д-ра екон. наук, проф. А. І. Крисоватого. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 332 с.
11. **Хом'як М. С.** Методичні підходи до визначення детермінант та оцінки розмірів фіскального простору регіонів. *Економічний вісник*. 2016. № 3. С. 60–70.
12. **Аджиева Л. А.** Формирование эффективной бюджетно-налоговой политики региона в условиях развития федерализма в России : автореф. дис. ... канд. экон. наук : 08.00.10. М., 2013. 24 с.
13. **Дьякова Е. Б., Перекрестова Л. В.** Применение концепции фискального пространства в мировой практике и ее адаптация в регионах России. *Управление экономическими системами*. 2012. № 12. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/primenenie-kontseptsii-fiskalnogo-prostranstva-v-mirovoy-praktike-i-ee-adaptatsiya-v-regionah-rossii/viewer>
14. Налогово-бюджетная политика и экономический рост. Уроки для Восточной Европы и Центральной Азии / под ред. Ш. Грей, Т. Лейн, А. Варудакиса ; The International Bank for Reconstruction and Development, The World Bank. 2007. 391 с.
15. **Brownbridge M., Canagarajah S.** Fiscal Policy for Growth and Development in Tajikistan / The World Bank. Europe and Central Asia Region. Poverty Reduction and Economic Management Network // Policy Research Working Paper. 2008. № 4532. 36 p. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/6494/wps4532.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
16. **Cetrángolo O., Jiménez J. P., Del Castillo R.** Rigidities and Fiscal Space in Latin America: A Comparative Case Study. *CEPAL. Serie Macroeconomía del Desarrollo*. 2010. No. 97. 33 p.
17. Fiscal Fatigue, Fiscal Space and Debt Sustainability in Advanced Economies / A. Ghosh, J. Kim, E. Mendoza et al. *NBER Working Paper Series*. 2011. No. 16782. 49 p.
18. Fiscal Space for Strengthened Social Protection. West and Central Africa / UNICEF. 2009. Febr. 64 p.
19. **Heller P.** Understanding Fiscal Space. *IMF. Policy Discussion Paper*. 2005. PDP/05/4. 19 p.
20. **Horton M., Ivanova A.** The Size of the Fiscal Expansion: An Analysis for the Largest Countries // The International Monetary Fund. Feb. 2009. P. 1–8. URL: <http://www.imf.org/external/np/pp/eng/2009/020109.pdf>
21. **Roy R., Heuty A., and Letouzé E.** Fiscal Space For What? Analytical Issues From a Human Development Perspective. Paper for the G-20 workshop on fiscal policy. New York, United Nation Development Programme, 2007. 40 p. URL: <https://www.undp.org/content/dam/aplaws/publication/en/publications/poverty-reduction/poverty-website/fiscal-space-for-what/FiscalSpaceforWhat.pdf>

Науковий керівник – Кишакевич Б. Ю., доктор економічних наук, професор кафедри економіки та менеджменту Дрогобицького державного педагогічного університету імені І. Франка

REFERENCES

Adzhivaya, L. A. "Formirovaniye effektivnoy biudzhethnologovoy politiki regiona v usloviyakh razvitiya federalizma v Rossii" [The Formation of an Effective Fiscal Policy in the Region in the Context of the Development of Federalism in Russia]: *avto-ref. dis. ... kand. ekon. nauk : 08.00.10*, 2013.

Brownbridge, M., and Canagarajah, S. "Fiscal Policy for Growth and Development in Tajikistan / The World Bank. Europe and Central Asia Region. Poverty Reduction and Economic Management Network". Policy Research Working Paper. 2008. <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/6494/wps4532.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Cetrángolo, O., Jiménez, J. P., and Del Castillo, R. "Rigidities and Fiscal Space in Latin America: A Comparative Case Study". *CEPAL. Serie Macroeconomía del Desarrollo*, no. 97 (2010).

Dyakova, Ye. B., and Perekrestova, L. V. "Primeneniye kontseptsii fiskalnogo prostranstva v mirovoy praktike i yee adaptatsiya v regionakh Rossii" [Application of the Concept of Fiscal Space in World Practice and its Adaptation in the Regions of Russia]. *Upravleniye ekonomicheskimi sistemami*. 2012. <https://cyberleninka.ru/article/n/primenenie-kontseptsii-fiskalnogo-prostranstva-v-mirovoy-praktike-i-ee-adaptatsiya-v-regionah-rossii/viewer>

Fiscal Space for Strengthened Social Protection. West and Central Africa. UNICEF, Febr. 2009.

Fiskalniy prostir staloho sotsialno-ekonomichnoho rozvytku derzhavy [Fiscal Space for Sustainable Socio-economic Development of the State]. Ternopil: TNEU, 2016.

Ghosh, A. et al. "Fiscal Fatigue, Fiscal Space and Debt Sustainability in Advanced Economies". *NBER Working Paper Series*, no. 16782 (2011).

Heller, P. "Understanding Fiscal Space". *IMF. Policy Discussion Paper*, PDP/05/4 (2005).

Horton, M., and Ivanova, A. "The Size of the Fiscal Expansion: An Analysis for the Largest Countries". The International Monetary Fund. Feb. 2009. <http://www.imf.org/external/np/pp/eng/2009/020109.pdf>

Khomiak, M. S. "Metodychni pidkhody do vyznachennia determinant ta otsinky rozmiriv fiskalnoho prostoru rehioniv" [Methodical Approaches to Definition of Determinants and Estimation the Size of Regional Fiscal Space]. *Ekonomichniy visnyk*, no. 3 (2016): 60-70.

Kuzkin, Ye. Yu. "Formuvannia fiskalnoho prostoru mistsevoho samovriaduvannia v umovakh detsentralizatsii derzhavnykh finansiv" [Formation of the Fiscal Space of Local Self-Government in the Context of Decentralization of Public Finances]. *Problemy ekonomiky*, no. 2 (2018): 328-334.

Kuzkin, Ye. Yu. "Teoretyko-metodolohichne zabezpechennia rozshyrennia fiskalnoho prostoru mistsevoho samovriaduvannia v umovakh finansovoi detsentralizatsii" [Theoreti-

cal and Methodological Support for the Expansion of the Fiscal Space of Local Self-government Under Conditions of Financial Decentralization]: *avtoref. dys. ... d-ra ekon. nauk*: 08.00.08, 2019.

Nalogovo-byudzhetnaya politika i ekonomicheskii rost. Uroki dlya Vostochnoy Yevropy i Tsentralnoy Azii [Fiscal Policy and Economic Growth. Lessons for Eastern Europe and Central Asia]. The International Bank for Reconstruction and Development, The World Bank, 2007.

Roy, R., Heuty, A., and Letouze, E. "Fiscal Space For What?" Analytical Issues from a Human Development Perspective. Paper for the G-20 workshop on fiscal policy. New York, United Nation Development Programme, 2007. <https://www.undp.org/content/dam/aplaws/publication/en/publications/poverty-reduction/poverty-website/fiscal-space-for-what/FiscalSpace-forWhat.pdf>

"Stvorennia fiskalnoho prostoru dlia ekonomichnoho zrostantia. Ohliad derzhavnykh finansiv Ukrainy" [Creating Fiscal Space for Economic Growth. Public Finance Review of Ukraine]. Svitovyi bank. *Pidrozdil z pytan podolannia bidnosti ta ekonomichnoho rozvytku. Rehion Yevropy i Srednyoi Azii*. Zvit № 36671-UA. 2006. Sept. 14.

Taranhul, L. L., and Khomiak, M. S. "Peredumovy ta instrumenty formuvannia rehionalnoho fiskalnoho prostoru" [Pre-

conditions and Instruments of Regional Fiscal Space Formation]. *Ekonomichnyi prostir*, no. 112 (2016): 87-99.

Vasylevska, H. V. "Strukturni elementy formuvannia orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu optymalnoho fiskalnoho prostoru ta yikh vzaiemodiia" [Structural Elements of Forming the Organizational and Economic Mechanism for Optimal Fiscal Space and their Interaction]. *Visnyk Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu*, no. 56 (2018): 145-149.

Volkovskiy, Ye. I., Kotina, H. M., and Stepura, M. M. "Biudzhetnyi potentsial ta potentsial biudzhetu terytorii: metodychni aspekty" [The Budgetary Capacity and Capacity of the Budget of the Area: Methodological Aspects]. *Problemy ekonomiky*, no. 4 (2014): 357-362.

Yefymenko, T. I. "Fiskalniy prostir i stabilizatsiia derzhavnykh finansiv" [Fiscal Space and Stabilization of Public Finance]. *Finansy Ukrainy*, no. 9 (2017): 7-28.

Yefymenko, T. I. *Fiskalniy prostir antykrizovoho rehulivannia* [Fiscal Space for Crisis Management]. Kyiv: DNNU «Akad. fin. upravlinnia», 2012.

Zatonatska, T. H., and Tkachenko, O. Ye. "Teoretychna sutnist ta osoblyvosti formuvannia fiskalnoho prostoru" [Theoretical Essence and Features of Fiscal Space Formation]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia»*. *Seriia «Ekonomika»*, no. 3 (2016): 119-125.